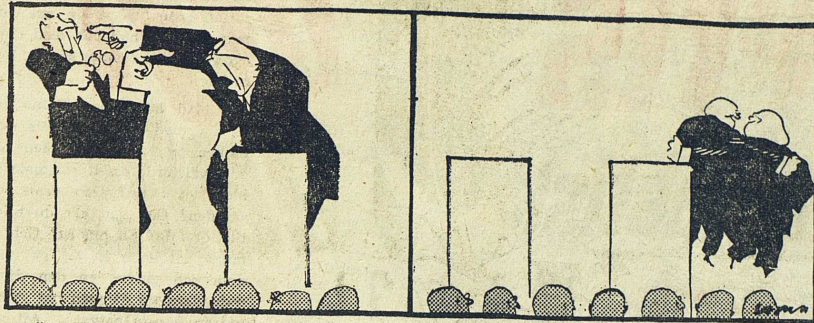

ESSÄER OM POLITIKER

RICHARD CROSSMAN, en av labours mest lysande intelligenser — "unga" intelligenser, brukar man säga, men Crossman är nu över femtio år — har givit ut sina bästa artiklar sedan många år under titeln *The Charm of Politics* (Hamish Hamilton, 18 shilling). Det är en ovanligt spirituell, reflekterad och rolig bok, med porträtt i anslutning till biografier och memoarer av ett antal politiker och vetenskapsmän samt analyser av problem och händelseförlopp. Camus, Lippmann, Carr och Toynbee hör till de många av samtidens ambitiösa och förvirrade tänkare som underkastas en förintande kritik. Jag skall här inte referera några av artiklarna, utan blott stanna vid ett återkommande tema: politikerna över huvud och politikerna i skilda länder.

Det är vanligt att tala illa om politiker, skriver Crossman. De anses tjäna sitt parti och inte landet, de anklagas för karriärism och maktlystnad. I stort sett är alla dessa generaliseringar oriktiga. Politikerna är inte mera lystna efter position och inflytande än "läkare, jurister eller affärsmän". Vad som utmärker en

— Är det inte konstigt att folk talar så illa om oss politiker?

(Teckning av Martin Lamm.)

engelsk politiker "är en tradition av offentlig tjänst, ett stänk av fäfånga och ett annat av självbelåtenhet och därjämte ett drag av upproriskhet, glädje över god konversation för dess egen sak och över att umgås med andra". Liknande reflexioner gjorde nyligen professorn i statskunskap J Miller i sin installationsföreläsning vid Leicesters universitet ("Politicians"). "Engelsmännen talar alltid om sina politiker och om att de är en ruskig samling", påstår han. Delvis beror detta på att politikerna ibland ljuger och bedrar folk för att få röster. Men den väsentliga orsaken är att de styrda har överdrivet idealistiska föreställningar om hur de styrande kunde och borde vara och blir arga då politikerna inte är bättre än de själva: "De flesta människors ovilja mot politiker är Calibans ilska då han ser sig själv i spegeln."

Sannolikt har Crossman och Miller rätt i att det både i England och i andra länder är vanligt att skälla på politiker i allmänhet — undantag görs ofta för det egna partiets män eller åtminstone några av dem. Men i fråga om orsakerna till denna tendens att förtala tycks de båda författarna ha förbiset det uppenbara då de blir förvånade över fenomenet eller söker subtila förklaringsgrunder.

Vari skiljer sig den demokratiska politikerns yrke från andra yrken? För det första genom att politikerns verksamhet väsentligen är en tävlan inför offentligheten; visserligen skall han om möjligt i mindre församlingar av olika slag söka visa sig kunnig, rådsnar och handlingsduglig, men huvudsaken är — särskilt då det gäller ledande poster — att genom propaganda vinna röster. Den politiska eliten bildas av personer som talar sig fram; utan förmåga att elda och locka blir klokheten och insikten en högst sekundär sak. Crossmans jämförelse med läkare, jurister och affärsmän faller därför till marken; inom de två förstnämnda yrkena gör man inte alls reklam — utom i betänkliga fall — och inom affärsvärlden gäller reklamen varan, inte direktörerna eller grosshandlarna. Politikerna blir därför offentlighetens fångar, folk som man talar om, likaväl som filmstjärnor, boxare, kungliga och miljardärer.

För det andra, och det är ännu viktigare, måste politikernas propaganda innebära inte bara självberöm och beröm av de egna åsikterna, utan också angrepp på motståndarna, på politiker av alla

andra partier. I ett någorlunda välordnat samhälle kan inte läkaren, juristen eller affärsmannen ägna sig åt att misstänkliggöra andra läkare, jurister och affärsmän, även om de skulle ha god lust att göra det; i ett sådant samhälle är det däremot politikerns plikt att framställa sina kolleger i yrket som tvivelaktiga, som utbudare av usla varor med användning av tarvliga metoder. Inte ens för filmstjärnor och andra honnörs personer av nyss berörd typ är det rimligt att reklamera som en politiker, genom att förklara andra undermåliga. Att politikerna är förtalade kan därför inte förvåna; det allmänna förtalet sammanhänger med att de förtalar varandra. Men då partier är fria staters liv och partierna måste konkurrera genom att nedsätta konkurrenterna, blir en viss vag illvilja mot politiker i allmänhet en av de konstigheter som demokratin måste dras med. Om konkurrensen blir speciellt hård, vilket kan bli fallet just då de utbudna varorna knappast kan särskiljas annat än genom reklamen, blir metoderna grövre och simplare, och allmänhetens oklara irritation växer.

Brittisk kommunism

Det engelska kommunistpartiet har under sin snart fyrtyriska tillvaro alltid hört till de svagaste i den demokratiska världen. Under vissa skeden har det erövrat en eller två platser i parlamentet, under långa tider, så efter 1950, har partiet inte kunnat vinna ett enda mandat. Medlemsiffran har alltid varit låg, med ett maximum av 56 000 1942. Varpå beror detta, varför har den engelska kommunismen varit praktiskt taget betydelselös även under tider då de ryska satellitpartierna nått väldiga röstetal och blivit ett aktuellt hot mot den demokratiska regimen i länder som Tyskland, Frankrike och Italien? Det är knappast möjligt att ge mer än de mest vaga svar på den frågan. Den demokratiska traditionen i England har varit stark, folkstyrelsen har varit framgångsrik och någorlunda lyckats bevara en politisk och social värdegemenskap — liksom i de nordiska länderna, Schweiz, Holland och Belgien. Men även i förhållande till de nu nämnda stabila demokratierna har England i ovanlig grad stått emot den kommunistiska infiltrationen. Orsaken till detta kan inte klarläggas utan en analys av den engelska arbetarklassens "karaktär" — dess vanor och föreställningar — och sådana jämförande analyser finns inte, även om flotta och tveklaktiga generalisationer är vanliga.

Den unge forskare i Oxford, Henry Pelling, som nyligen publicerat en upplysande översikt av det engelska kommunistpartiets historia (The British Communist Party) har i stort sett avstått från att söka utreda dessa frågor. Han pekar emellertid på det uppenbara faktum att kommunismen inte kunnat profitera av svåra motsättningar; den har därför varit "ett revolutionärt parti i en icke revolutionär situation". Han betonar också att i England, liksom enligt andra forskningar i vissa andra länder (Sverige, Frankrike), kommunismen vunnit stöd huvudsakligen inom etniska och sociala marginalgrupper: emigranter från Östeuropa, irländare och walesare, judar, arbetslösa, misslyckade och missanpassade intellektuella. Kommunismen fick därmed på ett tidigt stadium ett "oengelskt" drag; till dess ledande män hörde personer som nyligen fått engelskt medborgarskap, till klientelet hörde grupper som av andra än politiska skäl var särpräglade och reagerade mot den engelska omgivningen.

Kommunistpartiet har, självfallet, varit en lydlig tjänare till den ryska diktaturen, det har mottagit subventioner från Ryssland, dess ledare har ofta varit snarare ryska emissarier än engelska politiker. Exemplet på den totala följamsbeton-

mot Ryssland är på några punkter barocka. Då den tysk-ryska paktens avslöjande i augusti 1939 och därefter Hitler ryckte in i Polen och England förklarade Tyskland krig visste man inom partiet till en början inte om hur starkt Stalin lierat sig med Hitler. Därför förklarade kommunisterna under någon tid att det gällde att "säkra demokratins seger över fascismen", att Polen måste stå emot det nazistiska angreppet, att kriget — England och Frankrikes krig — "kan och måste vinnas". Först efter några veckor fick man genom en rysk delegat klart för sig att parollen om kamp mot fascismen var föråldrad och att det var England och Frankrike som förde "ett orättfärdigt och imperialistiskt krig". Partidisciplinen bevarades, och i slutet av september 1939 skrev Daily Worker raka motsatsen till vad den förkunnat i början av månaden. Ett liknande prov inträdde då Hitler angrep Ryssland vid midsommarsen 1941. I början av juni kallades ännu Chamberlain och Churchill krigshetsare och rykten om ett tysk-ryskt krig betecknades som nonsens; några dagar senare var Englands krig ånyo "demokratins krig mot fascismen", och man sade sig stöja "hjertigen Churchill av fullt hjärta och utan några reservationer".

Växlingarna i partiets medlemsantal är lätt begripliga mot bakgrunden av den internationella situationen. Efter nazismens seger och under spanska inbördeskriget nära nog fördubblades partiet (till omkring 15 000). Kommunismen kunde då ses som aktiv antifascism i motsats till de tveksamma och medlande demokratiska regeringarna i England och Frankrike. Diktare som Auden, Spender och Isherwood blev partimedlemmar eller medlöpare; makarna Webb, Bernard Shaw, H G Wells skrev om Ryssland som "den nya civilisationen". Sedan kom, efter stora medlemsförluster i början av andra världskriget, en ny uppgång med den engelsk-ryska alliansen — då även den officiella engelska propagandan förvandlade Stalin från blodstänkt tyrann till en något sträng och butter landsfader — och partiorganen hade knappt tid att skriva in alla ivriga rekryter. Efter krigets slut har tillbakagången varit stadig, och särskilt har de intellektuella nästan mangrant dragit sig tillbaka. Förra våren hade partiet mindre än 25 000 medlemmar. De bildade inte, som den kommunistiska doktrinen kräver, en aktiv elit, utan partibyråkratins huvuduppgift har blivit att driva in medlemsavgifter av de o villiga "kamraterna".

I USA, där partierna under långa tider varit rena valorganisationer utan avsevärda sakliga skiljelinjer, har helt naturligt de politiska reklammetoderna varit särskilt robusta och politikerna av allmänheten bedömts därefter. Själv fick jag för några år sedan i San Francisco bevittna en valkampanj som koncentrerades till frågan om storleken av de båda borgmästarkandidaternas villor — varvid antalet badrum var särskilt omstritt — samt hur i herrans namn de med sina begränsade inkomster från tidigare ämbeten kunnat skaffa sig så flotta lokaler. Mark Twain berättar i en av sina festliga småhistorier, "En amerikansk valkampanj", om en politisk oskuldsom hör att alla kandidaterna till guvernörsposten i New York är skurkar och därför själv uppställer sig som kandidat; som hederlig man bör han ju lätt vinna valet. Men efter några veckors valstrid är han själv stämplad som menedare, likskändare och alkoholist.

Från Mark Twain är steget långt till Karl Schmitt. Men Schmitt — en utmärkt vetenskapsman innan han blev en gemen propagandist för nazismen — utformade en teori för politiken vars sensmoral i grunden är densamma. Det för politiken utmärkande, skriver Schmitt, är principen "vän-fiende"; man sluter sig tillsammans för politiskt handlande och blir därmed "vänner", vilkas främsta plikt är att bekämpa de andra, "fienderna", och att upprätthålla de motsättningar utan vilka rörelsen inte kan bedrivas.

Efter att ha läst professor Burns utmärkta kritiska biografier över Franklin Roosevelt skriver Crossman om den amerikanske presidentens "dubbelhet, trolöshet och principlösa egoism" och förklarar att han "var intellektuellt underlägsen alla våra premiärministrar under 1900-talet, möjligen med undantag för Bonar Law". Det är ett starkt ord och knappast hållbart. Men däremot tror jag att man kan våga påståendet att en rad amerikanska presidenter varit klart underlägsna — i begåvning, kunnskap och skicklighet — alla brittiska premiärministrar under senare tid. Det är omöjligt att tänka sig så primitiva personer som exempelvis McKinley, Harding eller Coolidge i ledningen för en engelsk regering; i jämförelse med Coolidges memoarer verkar även lord Halifax själv-

grafi intelligent och reflekterad. Man har intrycket att med ett undantag — främst kanske båda Roosevelts — nästan alla amerikanska presidenter inom denna tidrymd skulle verka enkla och bortkomna vid sidan av de engelska regeringscheferna.

Varpå beror detta? Några förklaringar kan det vara svårt att kasta fram. Politiken har i USA varit, och är alltmer, ett mindre fint yrke än i England, där yrkespolitikern, trots vad Crossman och Miller säger, annolikt traditionellt är mera anskedd än i någon annan demokrati.

USA är det naturligt att uppjalla presidentkandidater som på andra områden än politikens vundret ryktbarhet och som därför är populära bland väljarna; antagligen skulle Theodore Roosevelt inte ha blivit kandidat utan kriget på Kuba och Hoover inte utan ett rykte för hjälpsamhet under första världskriget; Eisenhower skulle ingen ha tänkt på utan äran från andra världskriget.

Vidare har en rad presidenter och ministrar i USA fått sina platser utan någon erfarenhet i den unionella representationen, utan den vana vid debatt och den prövning som debatten som följer med parlamentariskt arbete; till denna grupp hör flertalet presidenter under senare tid, de båda Roosevelts, Wilson, Coolidge, Hoover och Eisenhower. Därför finns också en risk för att man underskattar de amerikanska ledarnas begåvning; med politisk intelligens och en ofta debattintelligens, och i England är det svårt att få en stark ställning i underhuset — och därmed utsikt till höga poster — utan dialektisk förmåga och en viss intellektuell kultur.

Till saken hör också att de engelska politikerna, som Crossman påpekar, i de stora officiella biografierna blir systematiskt förskönade och förstorade. "Eftersom nakenhet klär den politiska personligheten lika litet som den mänskliga kroppen, är det konvention hos oss att porträttera politikerna i skulpturala höljen", som tillhandahålls av respektive den officiella biografen och medlemmarna av konstakademien. Den konventionen finns inte, eller har i varje fall inte samma styrka, i USA, och därför känner vi trots de många glänsande engelska levnadsbeskrivningarna ofta amerikanska politiker bättre än deras brittiska kolleger.

HERBERT TINGSTEN